

Nr 22.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av komministersgården i S:t Lars församling i Linköping; given Stockholms slott den 4 januari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av dels bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 30 september 1926 och den 4 januari 1927, dels ock kyrkomötets bilagda skrivelse den 30 oktober 1926, nr 22, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet i Sigtuna den 30 september 1926.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Almkvist anför härefter:

I skrivelse den 26 september 1922 anhöllo stadsfullmäktige i Linköping, att, när en del av den åt komministern i S:t Lars församling upplåtna boställsgården, tomten nr 82 i S:t Lars kvarter i Linköping med en areal av 1,794 kvadratmeter, enligt fastställd stadsplan behövde tagas i anspråk för breddning av S:t Larsgatan, sagda boställsgård måtte få av staden förvärvas till pris, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma och mot skyldighet för staden att åt bemålde komminister upplåta tomt till ny boställsgård. I häröver avgivet utlåtande erinrade kammarkollegiet, bland annat, att syftet med stadsfullmäktiges framställning lämpligast syntes kunna vinnas medelst expropriation av för gaturegleringen erforderlig mark enligt lagen

Försäljning
av komministersgården
i S:t Lars
församling i
Linköping.

om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917, samt att för övrigt förut-sättning för tillämpning av § 62 ecklesiastik boställsordning icke föreläge. Genom beslut den 5 juli 1923 fann Kungl. Maj:t ifrågavarande ansökning ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedan staden härefter erhållit stämning till rådhusrätten å vederbörande för expropriation av den del av boställsgården, som enligt stadsplanen skulle utläggas till gata, och inför rätten nämnd tillsatts för bestämmande av expropriationsersättningen, föreskrev nämnden genom beslut den 17 december 1924, att staden för det för utvidgning av gatan erforderliga området av boställsgården, vilket område utgjorde 135 kvadratmeter, skulle till pastoratet erlægga lösen med 4,500 kronor. Härjämte föreskrevs, att staden skulle till pastoratet såsom ersättning för vissa kostnader, som orsakades av gatu-markens fränskiljande från tomten, utgiva vissa i beslutet särskilt angivna belopp. Genom utslag den 16 februari 1925, som enligt av magistraten meddelad uppgift vunnit laga kraft, blev expropriationsnämndens beslut med undantag av viss angiven punkt av rådhusrätten fastställt.

Hos Kungl. Maj:t hava nu *Linköpings domkyrkoförsamling och S:t Lars församling* jämlikt beslut å gemensam kyrkostämman den 18 november 1925 anhållit, att den åt komministern i S:t Lars församling upplåtna boställs-gården måtte få försäljas till staden till det pris per kvadratmeter, som expropriationsnämnden åsatt den del av boställsgården, vilken erfordras till gatumark, eller 33 kronor 33 öre per kvadratmeter, i vilket pris jämväl de å bostället befintliga byggnaderna, med ett åsatt taxeringsvärde av 1,700 kronor, skulle inbegripas. Tillika hava församlingarna gjort framställning om godkännande av annan plats för prästgård åt nämnde komminister samt rörande dispositionen av de vid gamla boställsgårdens försäljning inflytande köpeskillingsmedlen.

Så vitt angår frågan om försäljning av ifrågavarande boställsgård hava församlingarna därvid anfört, bland annat, följande:

Då komministersgårdens bostadshus till ungefär en tredjedel är beläget på den fastställda gatumarken, följer härav, att huset måste flyttas in på, eventuellt nedrivs och återuppföras å den återstående delen av bostället eller också därstädes uppföras en helt ny komministersbostad. Enligt för Linköpings stad gällande byggnadsordning må ej vid S:t Larsgatan i gatu-linjen uppföras annat än stenhus, och byggnadsnämnden har förklarat sig i förevarande fall ej kunna dispensera häriifrån. Följden härav blir givet-vis den, att byggnaden måste förläggas inne på tomten.

Då tomten ifråga är belägen vid en av stadens förnämsta affärgator och viktigaste trafikleder med nyuppförda moderna byggnader och affärshus samt synnerligen livligt trafikerad, skulle det vara i hög grad olämpligt och oändamålsenligt att därstädes uppföra en komministersbostad av den stor-lek, ecklesiastik boställsordning föreskriver. Med det utmärkta läge tomten har, kan den givetvis utnyttjas på ett bättre och mer ekonomiskt sätt genom att utmed gatan uppföres ett större stenhus, som går i stil med de tomten angränsande stora och moderna stenhusbyggnaderna. Det skulle i hög grad

skämman gatubilden, om inne å tomten uppfördes en mindre byggnad, försedd med ett utmed gatan gående staket.

Härigenom skulle bildas en synnerligen missprydande lucka i kvarterets fasadlänga mot S:t Larsgatan lämnande tvenne brandgavlar obetäckta, vilket skulle verka stötande i gatubilden samt fördärva helhetsintrycket av kvarteretsfasaden.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 17 december 1925 förklarat sig villiga att till det av kyrkostämman föreslagna priset inköpa komministersgården och tillika tillstyrkt bifall till kyrkostämmans framställning.

Magistraten har i skrivelse den 3 mars 1926 anfört bland annat följande:

För magistraten står det utan vidare klart, att tomten nr 82 S:t Lars kvarter är i högsta grad olämplig till tomt för prästgård. Utöver de skäl, som den gemensamma kyrkostämman anfört emot tomtens bebyggande med prästboställe, vill magistraten framhålla, att redan nu i tomtens gränser mot fastigheterna nr 19 b och 112 S:t Lars kvarter brandmurar av mera än tre våningars höjd finnas uppförda, och att, såsom ett av magistraten anskaffat utlåtande från stadsarkitekten Olof Lundgren utvisar, den möjligheten icke är utesluten, att tomten i en framtid kan bliva på alla sidor, utom givetvis i gränsen mot gatan, kringbyggd av brandmurar från 18 ända upp till 26 meters höjd. Därest tomten skall bibehållas såsom prästboställe, kan med hänsyn till ecklesiastik boställsordnings bestämmelser om prästgård icke komma ifråga att där uppföra sätesbyggnad av större höjd än en våning jämte möjligen vindsvåning. Vare sig en byggnad av denna storlek förlägges i gatulinjen eller förlägges inne å själva tomten, så kommer tomten att bliva bebyggd på ett i alla avseenden olämpligt sätt. De höga brandmurarna omkring tomten skulle såväl i ena som i andra fallet framträda på ett sätt, som måste verka stötande för ögat och skämman den i övrigt ganska tilltalande stadsbilden omkring tomten. Därtill kommer att, om prästgårdsbyggnaden förlägges inne å själva tomten, densamma, inklämd som den blir mellan de höga brandmurarna, får ett för ett bostadshus synnerligen ohygieniskt och olämpligt läge och att, om boställsbyggnaden förlägges i gatulinjen, tomten innanför boställshuset blir för boställshavaren så gott som onyttig. Enligt magistratens förmenande föreligger här ett fall, där synnerligen goda skäl tala för tillämpning av 62 § i ecklesiastik boställsordning.

Det pris, som Linköpings stad bjudit för fastigheten nr 82 S:t Lars kvarter, finner magistraten vara skäligt.

Domkapitlet i Linköping har i skrivelse den 28 juni 1926 tillstyrkt bifall till kyrkostämmans framställning.

Länsstyrelsen i Linköping, som den 7 augusti 1926 yttrat sig i ämnet, har därvid instämt i det av magistraten avgivna yttrandet. I fråga om beloppet av den tilltänkta köpeskillingen anför länsstyrelsen bland annat:

Åren närmast före 1922 var fastigheten taxerad till 49,800 kronor, varav 27,000 kronor belöpte å tomten och 22,800 kronor å byggnaderna. Vid 1922 års fastighetstaxering höjdes tomtvärdet till 54,000 kronor, vilket, då tomten omfattar 1,794 kvadratmeter, närmast motsvarar 30 kronor per kvadratmeter, men sänktes byggnadsvärdet till den i och för sig orimligt låga siffran 1,700 kronor, ehuru åbyggnaderna icke undergått någon nämnvärd förändring. Anmärkas bör, att vid samma taxering de mitt emot

tomten nr 82 på andra sidan S:t Larsgatan belägna fastigheterna åsattes tomtvärden efter 30 kronor per kvadratmeter. Den bjudna köpeskillingen skulle efter uträkning uppgå till cirka 59,800 kronor, och skulle, om man alltjämt räknar med ett tomtvärde av 30 kronor per kvadratmeter, därav 5,800 kronor belöpa å byggnaderna. Av det ovan sagda framgår, att detta belopp endast motsvarar en bråkdel av byggnadernas verkliga värde. Då emellertid parterna numera äro ense om köpeskillingen, synes överlåtelsen icke böra omintetgöras genom nyss påpekade omständighet, helst som byggnadernas värde i stadens hand säkerligen visar sig bliva skäligen obetydligt, då de i en snar framtid torde komma att rivas i och för gatureglering.

Kammarkollegiet har den 2 september 1926 avgivit yttrande i ärendet och därvid anfört bland annat följande:

Den nuvarande boställsgården för komministern i S:t Lars församling skulle väl — i händelse någon försäljning till staden på sätt nu är avsett icke kommer till stånd — genom avstyckning av dithörande gatumark och den i sammanhang därmed nödiga inflyttningen av bostadshuset till ett med avseende å omgivningen avsevärt sämre läge på tomten förlora i lämplighet för sitt ändamål, men knappast i så väsentlig grad att den icke skulle kunna utan synnerlig olägenhet för sitt ändamål bibehållas. Förutsättning för tillämpning av 62 § ecklesiastik boställsordning om prästgårds försäljning torde sålunda icke kunna anses vara här för handen. För medgivande till den nu sökta försäljningen torde alltså krävas medverkan av riksdag och kyrkomöte.

I sak synes en dylik försäljning fullt motiverad. Då tomten med sin nuvarande användning varken är eller kan bliva ekonomiskt utnyttjad, måste ett tillgodogörande av fastighetens betydande tomtvärde genom föryttring lända det ecklesiastika avlöningsintresset till påtaglig fördel, på samma gång stadens allmänna intresse ur utvecklingssynpunkt givetvis måste komma att i sin mån främjas genom att tomten göres åtkomlig för en lämplig och fullt ekonomisk användning.

I den av stadsfullmäktige erbjudna köpeskillingen, 33 kronor 33 öre per kvadratmeter, motsvarande det värde vederbörande expropriationsnämnd åsatt den till gata utlagda delen av tomten, har icke beräknats något värde å själva åbyggnaden. Detta förhållande kan antagas hava sin grund däri att vid ett ekonomiskt utnyttjande av tomten den därå nu uppförda byggnaden icke för staden kan hava annat värde än materialvärdet efter avdrag av rivningskostnaden, samt att det av expropriationsnämnden åsatta värdet just avser tomtvärdet vid ett sådant utnyttjande av tomten som nyss sagts. Med hänsyn härtill torde någon annan berättigad anmärkning mot köpeskillingen icke kunna anföras än att till densamma torde böra läggas byggnadens nyssnämnda materialvärde, vilket med ledning av det därå år 1922 satta taxeringsvärdet torde kunna uppskattas till 1,700 kronor. I sin helhet skulle köpeskillingen då komma att utgöra i runt tal 61,500 kronor.

Från kollegiets beslut var en av de i detsamma deltagande ledamöterna så till vida skiljaktig, att han ansåg 62 § ecklesiastik boställsordning här tillämplig.

Departement-
schefen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att ifrågavarande tomt — vilken, inklusive det område, som skall frånskiljas till gata, har en areal av 1794

kvadratmeter och, byggnaden medräknad, ett taxeringsvärde av 55,700 kronor — numera icke kan anses lämplig såsom plats för prästgård, anordnad på sätt i ecklesiastik boställsordning stadgas. Däremot har tomten, belägen som den är vid en av stadens förnämsta affärsgator och viktigaste trafikleder, ett betydande tomtvärde. Med hänsyn härtill måste, såsom kammarkollegiet framhållit, en försäljning av tomten lända det ecklesiastika avlöningsintresset till påtaglig fördel. Därtill kommer, att det ur stadens synpunkt är synnerligen önskvärt, att tomten bebygges på ett med hänsyn till gatubilden lämpligt sätt.

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter anser jag mig fördenskull böra förorda, att försäljning av ifrågavarande tomtområde medges.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, hava meningarna varit delade i frågan, huruvida 62 § ecklesiastik boställsordning är tillämplig i nu förevarande fall eller icke. Vid sådant förhållande har jag ansett mig böra förorda, att kyrkomötets medgivande till försäljningen nu måtte inhämtas, och är det min avsikt att, därest sådant medgivande lämnas, sedermera hemställa, att försäljningsfrågan underställes riksdagens prövning.

Det synes mig icke nödigt att i nu förevarande sammanhang fatta position till spörsmålet, huruvida det av staden erbjudna priset bör godtagas, eller huruvida tomten möjligen bör utbjudas på offentlig auktion. Avgörandet härutinnan torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t, eventuellt efter införskaffandet av ytterligare utredning. Att försäljning under inga förhållanden bör ske till lägre pris än det av staden erbjudna eller 33 kronor 33 öre per kvadratmeter av tomtens areal, torde vara uppenbart. Därest försäljning till staden kommer till stånd, synes vid prisets bestämmande böra särskilt beaktas att staden, därigenom att expropriationen ej behöver fullföljas, befrias från gäldandet av vissa av expropriationsnämnden bestämda, ej obetydliga ersättningsbelopp.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del medgiver,

att komministernsgården i S:t Lars församling i Linköping må på sätt och under villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, försäljas till pris ej understigande 33 kronor 33 öre för kvadratmeter av tomtens areal.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att skrivelse i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till kyrkomötet.

Ur protokollet:
Axel Wennerholm.

Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet angående försäljning av komministersgården i S:t Lars församling i Linköping; given Sigtuna den 30 september 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del lämnar det medgivande, som omförmäles i föredragande departementschefens hemställan.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas kyrkomötet.

Under Hans Majestäts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 22, angående försäljning av komministersgården i S:t Lars församling i Linköping.

(Särskilda utskottets betänkande nr 5.)

TILL KONUNGEN.

I en till kyrkomötet den 30 september 1926 avlåten skrivelse, nr 18, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, förklarat sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del medgäve, att komministersgården i S:t Lars församling i Linköping finge på sätt och under villkor, som Eders Kungl. Maj:t bestämde, försäljas till pris ej understigande 33 kronor 33 öre för kvadratmeter av tomtens areal.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 30 september 1926 har föredragande departementschefen anfört bland annat följande:

Det syntes departementschefen icke nödigt att i nu förevarande sammanhang fatta position till spörsmålet, huruvida det av staden erbjudna priset borde godtagas, eller huruvida tomten möjligen borde utbudas på offentlig auktion. Avgörandet härutinnan torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t,

eventuellt efter införskaffandet av ytterligare utredning. Att försäljning under inga förhållanden borde ske till lägre pris än det av staden erbjudna, eller 33 kronor 33 öre per kvadratmeter av tomtens areal, torde vara uppenbart.

Kyrkomötet har för sin del funnit, att det senaste taxeringsvärdet av byggnaderna, 1,700 kronor, icke kan anses stå i något rimligt förhållande till det samma byggnader före år 1922 åsatta taxeringsvärdet, 22,800 kronor. Det ecklesiastika avlöningsintresset torde enligt kyrkomötets förmenande bäst bliva tillgodosett genom tomtens med därå varande byggnaders utbudande på offentlig auktion. I vart fall synes en förnyad utredning om tomtens med därå varande byggnaders värde vara av behovet påkallad. I likhet med föredragande departementschefen finner kyrkomötet uppenbart, att försäljning under inga förhållanden bör ske till lägre pris än det av staden erbjudna eller 33 kronor 33 öre per kvadratmeter av tomtens areal.

Av handlingarna i ärendet har kyrkomötet inhämtat, att en verkställd utredning synts giva vid handen, att ifrågavarande tomt tillhör S:t Lars kyrka. Frågan om eventuella försäljningsmedels disposition torde enligt kyrkomötets förmenande böra behandlas med hänsyn tagen till denna omständighet.

Likaså förutsätter kyrkomötet, att vid en eventuell försäljning särskild uppmärksamhet riktas därpå, att enskild rätt ej trädes för nära.

I anslutning till vad nu anförts får kyrkomötet i underdånighet anmäla, att kyrkomötet för sin del medgivit, att komministersgården i S:t Lars församling i Linköping må på sätt och under villkor, som Eders Kungl. Maj:t bestämmer, försäljas till pris ej understigande 33 kronor 33 öre för kvadratmeter av tomtens areal.

Stockholm den 30 oktober 1926.

Underdånigst.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Almkvist anmäler härefter kyrkomötets skrivelse den 30 oktober 1926, nr 22, angående försäljning av

komministersgården i S:t Lars församling i Linköping samt hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att för dess del medgiva,

att komministersgården i S:t Lars församling i Linköping må på sätt och under villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, försäljas till pris ej understigande 33 kronor 33 öre för kvadratmeter av tomtens areal.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Breitholtz.
